

EKONOMİ POLİTİK

Yaz Sonunda İşsizlik Oranı Düşecek mi?

Erinç Yeldan, 9 Haziran 2010

İşsizlik Türkiye ekonomisinin, kuşkusuz, en önemli sorunu. Şubat verileri ile toplam 3.5 milyon *açık* işsiz ve yüzde 14.4 işsizlik oranı sergileyen Türkiye, istihdamsız büyüme döneminden sonra “istihdamsız toparlanma” süreci içine girmiş gözüküyor.

İşgücü piyasasına ilişkin verilerin teknik detayları, sorunun gerisinde yatan istatistiksel yöntemlerde gizli. Örneğin “işsizlik oranı” kavramının kendisi bir dizi teknik varsayım ve gözlemin doğrudan bir sonucu. İşsizlik oranı, tanım olarak, toplam işsizlerin *işgücü arzına* bölünmesiyle elde ediliyor. 2010 Şubat ayı ortalamasına göre istihdam edilenlerin sayısı 21 267 bin kişi. İşgücü arzı ise 24 milyon 831 kişi gözüküyor. Dolayısıyla işsiz sayısı sayısı 3 milyon 564 bin kişi. Son iki rakamın bölünmesiyle yüzde 14.4 işsizlik oranı ortaya çıkıyor.

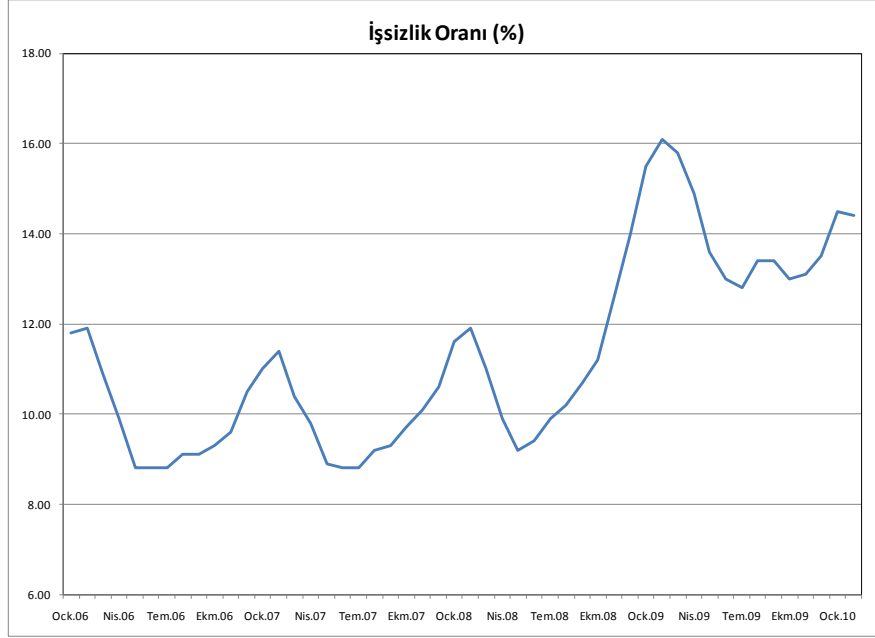
Şimdi hesabın tam can alıcı noktasına gelelim: Türkiye'nin çalışma çağındaki *15 yaş üstü toplam nüfusu* 52 milyon 223 kişi. Ama istatistiklere göre bu nüfusun ancak yüzde 47'si işgücü piyasasına katılıyor. Geri kalan yüzde 53'ü, 27 milyon 392 bin kişi işgücüne katılmıyor. Nedenleri çeşitli... Öğrenciler, ev kadınları, umudu kırıldığı için iş aramaktan vazgeçenler, vs vs...

Can alıcı soruyu soralım: Türkiye'de işgücüne katılım oranı Avrupa Birliği ortalaması olan yüzde 70'e yaklaşıyor ne olurdu? Teknik, ancak basit ve son derece önemli bir soru. Sorunun kabaca yanıtını bulmak için toplam işgücü arzından istihdam edilenlerin çıkartılması gerekli. Böylece elde edilen işsiz sayısını işgücü arzına böleceğiz. Elimizdeki verilere göre elde ettiğimiz sonuçlar şöyle:

Eğer işgücüne katılma oranı yüzde 50 olsaydı, işsizlik oranı yüzde 18.6 olurdu; işgücüne katılma oranı yüzde 55'e çıkarsaydı, işsizlik oranı yüzde 32 olarak tahmin edilecekti. Yani işgücüne katılım oranının yükselmesi işsizlik oranını da arttırıyor. Öte yandan, söz konusu oranın bir iki puan düşmesi işsizlik oranında da önemli düşmelere yol açıyor... Örneğin, varsayın ki işgücüne katılım oranı yüzde 45 olarak tahmin edilse, Şubat ayındaki işsizlik oranı yüzde 9.5'e gerilemiş gözükürdü!

Ekonomi idaresi Ağustos ayına değin işsizlik oranının yüzde 10'a düşürüleceği tahminini öne sürerken bu tip teknik varsayımların ne denli önemli olduğunu kuşkusuz hesaplamış durumda. Bu tür “teknik” denemelerin dışında bir de Türk işgücü yapısının mevsimsel özellikleri söz konusu. Doğal olarak yaz aylarında istihdam artış eğilimi içine giriyor. Tarımsal faaliyetlerin hızlanması, turizm gelirlerinin artması, inşaat sektörünün canlanması bu tip mevsimsel konjonktüre özgü olgular. Dolayısıyla yaz ayları tipik olarak işsizlik oranının düşüş gösterdiği bir dönemi yansıtıyor. Zaten bu yüzden araştırmacılar ham veriler yerine, çoğunlukla *mevsimsel etkilerden arındırılmış* verileri kullanmaya özen gösteriyorlar.

Aşağıdaki şekilde 2006'dan bu yana aylar itibariyle gözlenen işsizlik oranları sergileniyor. Şekilden de izlenebileceği gibi Mayıs-Haziran aylarından başlayarak kabaca Ekim ayına değin işsizlik oranı düzenli bir gerileme sergiliyor. Kış aylarında ise zirve yapıyor.

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)

Kriz döneminde 2009'un yaz aylarında gözlenen düşüş yeterli değil; yaz ayları için Türkiye ekonomisindeki yüzde 12'li oranlar aslında çok yüksek sayılmalı.

Şimdi bu gözlemlerden hareketle, söz konusu işsizlik oranı Ağustos sonunda yüzde 10'a düşer mi? Böylece ekonomi idaresi "işsizlikle mücadelede başarılı olduğunu" iddia edebilir mi?

Ekonominin genel konjonktürü büyük olasılıkla zaten kendi başına bir şey yapılmaya da işsizlik oranının en azından yüzde 12'ler düzeyine gerileyebileceğini gösteriyor. Bundan sonraki 2 puan ise, *kısa süreli çalışma ödeneği*, ya da *toplum yararına çalışma projesi* kapsamında *geçici* istihdamın bir kaç yüz bin kişi artırılmasıyla sağlanabilir.

Kısa süreli çalışma programları, 2009 boyunca istihdam arttırmaya yönelik ana strateji olarak benimsenmişti. Program, Çalışma Bakanlığı'nca belirlenen kıstaslara uygun kişilere 6 aya kadar kısa dönemli istihdam sağlıyor. Programdaki işçilerin SSK primlerinin işveren payı ve diğer istihdam vergilerinin büyük bölümü *Hazine*'ce ve *İşsizlik Sigorta Fonu* kaynaklarından karşılanmakta. Ödenen günlük ücretler ise işsizlik sigorta fonunda olduğu gibi, son dört aylık ücretin yüzde 40'ı olarak beirlenmiş. *Kısa süreli çalışma programları* 2005'te hazırlanmış idi; ancak yoğun olarak uygulanması 2009'da yaşandı. Programdan 2005-2008 arasında toplam sadece 268 kişi yararlanmış iken, 2009'da Kasım ayına kadar toplam 168 bin 503 kişiye kısa dönemli (6 aya kadar) geçici istihdam olanağı sağlandı.

Dolayısıyla, Ağustos sonunda, tam da Anayasa referandumu öncesi işsizlikle mücadelede işsizlik oranının yüzde 10'a düşürülmesi kimseyi şaşırtmamalı. Peki bu tür düşük ücretli ve geçici istihdam biçimlerine dayanan politikalar Türkiye'nin yapısal olarak kronikleşen istihdamsız büyüme sorununa bir çözüm oluşturur mu? Ama gerçekçi olalım, Türkiye'nin siyasi gündeminin kolaylıkla değiştirildiği böylesi günlerde bu sorunun ne önemi olabilir?